

Sectorplan COVID-19 funderend onderwijs

1. Inleiding

Op 1 april 2022 is de langetermijnstrategie COVID-19 door het kabinet aan de Tweede Kamer gestuurd.¹ Uitgangspunten in deze strategie zijn een open samenleving en goed voorbereid zijn op verschillende scenario's. De strategie richt zich op twee gelijkwaardige doelen:

- 1) sociaal-maatschappelijke en economische continuïteit en vitaliteit; en
- 2) toegankelijkheid van de hele zorgketen voor iedereen.

Het onderwijs heeft een essentiële functie in de ontwikkeling van onze kinderen en jongeren. Zoals in de brieven van 1 april en 13 juni² jl. is aangegeven ligt deze sector bij het treffen van maatregelen onder op de stapel. Een belangrijke verandering, ten opzichte van de afgelopen jaren, is dat dit kabinet een scholensluiting te allen tijde wil voorkomen. Van (gedeeltelijke) sluiting zal slechts sprake zijn als we te maken hebben met een virus(variant) waarbij leerlingen en medewerkers direct gevaar lopen.

Vanzelfsprekend moet ook het onderwijs zich voorbereiden op een opleving van het coronavirus. Het ministerie van OCW heeft samen met de onderwijssector in kaart gebracht wat het beste werkt en uitvoerbaar is voor scholen ter preventie in het primair en voortgezet onderwijs, en wat gepast is in ieder scenario om de schade van mogelijke maatregelen te beperken. Hiermee wordt duidelijkheid gecreëerd over het regelgevend kader dat geldt vanaf schooljaar 2022-2023. Deze gezamenlijke aanpak helpt om meer voorspelbaarheid, maatwerk en rust in de besluitvorming te realiseren.

Dit sectorplan is de uitwerking van [de hoofdlijnen aanpak](#)³ en bestaat uit twee delen:

1. een leidraad voor onderwijsbestuurders en scholen voor vier scenario's waarin de coronasituatie zich kan bevinden, waardoor scholen per scenario weten op welke maatregelen vanuit het kabinet zij zich kunnen voorbereiden en onderwijspersoneel en leerlingen in elk van de scenario's veilig en verantwoord naar school kunnen.
2. een nadere uitwerking van de in de hoofdlijnen aanpak gepresenteerde wendbaarheidsagenda. In dit deel wordt ingezoomd op acties om beter voorbereid te zijn op virusoplevingen of andere onvoorspelbare verstoringen.

Over de hoofdlijnen van de COVID-19 aanpak voor het funderend onderwijs en de concretisering ervan in dit sectorplan zijn in de afgelopen maanden gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers vanuit het onderwijsveld, schoolbesturen, schoolleiders, docenten, leerlingen, ouders/verzorgers, kinderopvang, wetenschappers en vele anderen. De input uit deze gesprekken is verwerkt in dit plan. Dit sectorplan is bestuurlijk vastgesteld door de bestuurders van het ministerie van OCW, PO-Raad, VO-raad, LAKS, Lerarencollectief, Ouders & Onderwijs, Sectorraad PRO, Stichting Platforms VMBO, Gespecialiseerd onderwijs, MBO Raad, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, Brancheorganisatie Kinderopvang, BOiNK en de Stichting Voor Werkende Ouders.

---

¹ [Lange termijn aanpak COVID-19 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

² <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2022/06/13/kamerbrief-over-nadere-uitwerking-lange-termijn-aanpak-covid-19/kamerbrief-over-nadere-uitwerking-lange-termijn-aanpak-covid-19.pdf>

³ [Hoofdlijnen \(middel\)lange termijn aanpak COVID-19 voor het onderwijs | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

2. Scenario's

In deze leidraad beschrijven het ministerie van OCW en de onderwijssector de verschillende scenario's en bijbehorende maatregelen voor primair en voortgezet onderwijs in tijden van corona. Hierbij is het wiel niet opnieuw uitgevonden, maar trekken we wel lessen uit de afgelopen jaren. Het vertrekpunt is dan ook de maatregelenpakketten die de afgelopen jaren in de onderwijssector hebben gegolden. Daarbij is rekening gehouden met de ervaringen uit de afgelopen jaren. Het ministerie van OCW heeft via een peiling schoolleiders, onderwijspersoneel, bestuurders, leerlingen en ouders gevraagd om ervaringen te delen over de coronamaatregelen in de afgelopen twee jaar. De opbrengsten uit de gevoerde gesprekken en deze peiling zijn benut in de uitwerking van deze leidraad, waarbij maatregelen die moeilijk uitvoerbaar bleken of niet het gewenste effect hadden niet meer terugkomen in deze maatregelenpakketten, zoals bijvoorbeeld cohortering en gespreide breng- en haaltijden.

Welke scenario's kunnen zich voordoen?

Het kabinet werkt met vier scenario's op basis van advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) voor de aanpak voor de lange termijn, waarin mogelijke ontwikkelingen van het virus worden geschetst. Bij elk scenario wordt in deze leidraad een maatregelenpakket beschreven. Hiermee willen we voorspelbaarheid creëren voor alle betrokkenen in het onderwijs, zoals leerlingen, onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel en ouders/verzorgers.

- In scenario **donkergroen** ('verkoudheid') ziet het kabinet geen noodzaak om specifiek voor het onderwijs maatregelen te nemen, anders dan de samenleving brede inzet op preventie en basismaatregelen omtrent hygiëne en gezondheid.
- In scenario **groen** ('griep+') wordt van scholen verwacht dat ze extra aandacht hebben voor personen met een kwetsbare gezondheid. Daarnaast kunnen scholen er in dit scenario voor kiezen om aanvullende voorzorgsmaatregelen door te voeren.
- Wanneer we in scenario **oranje** ('continue strijd') terechtkomen, neemt het kabinet ingrijpende maatregelen om verspreiding van het virus tegen te gaan en wordt ook van scholen verwacht dat zij voorzorgs- en contactbeperkende maatregelen nemen.
- In scenario **rood** ('worst case') is het nodig om het aantal personen dat tegelijkertijd in de school aanwezig is te beperken. In dit scenario is het niet langer mogelijk om alle leerlingen volledig fysiek naar school te laten gaan. De scholen blijven in dit scenario open voor de helft van de leerlingen.

De tabel hieronder geeft een overzicht van de maatregelen per scenario. Een nadere toelichting op de maatregelen is te vinden in paragraaf 3.

	Scenario	Standaardmaatregelen (cumulatief)
Preventie	1 – Donkergroen Basismaatregelen	- Basismaatregelen t.a.v. hygiëne en gezondheid, zoals die samenlevings-breed gelden - Zorgen voor goede ventilatie
	2 – Groen Basis + extra aandacht personen met kwetsbare gezondheid	- Extra aandacht voor personen met kwetsbare gezondheid
Interventie	3 – Oranje Basis + voorzorg + contactbeperkend	- Gebruik van mondkapjes bij verplaatsing - Gebruik van looproutes - Gespreide pauzes - Waar mogelijk de veilige afstandsnorm hanteren - Geen externen/ouders/verzorgers in de school - Thuiswerken door onderwijspersoneel (in lijn met landelijke richtlijn) - Alleen onderwijsgerelateerde activiteiten
	4 – Rood Verregaand contactbeperkend	- Helft van de leerlingen is op school - Intensivering aandacht voor sociale functie van het onderwijs

In dit plan wordt zo nauw mogelijk aangesloten bij andere sectoren waar het gaat om preventieve maatregelen, omwille van duidelijkheid en draagvlak. Ook geldt dat bij een nu nog onvoorzien noodscenario door andere dan nu geldende virale omstandigheden mogelijk landelijke maatregelen nodig zijn die zwaarder zijn dan in het slechtste scenario van dit plan. Als dit het geval is, dan is het voorliggende sectorplan niet langer leidend, en verschuift de (totale) regie naar het kabinet.

Wanneer geldt welk scenario en wie beslist daarover?

In deze leidraad voor het funderend onderwijs wordt een landelijk kader gegeven over wat de maatregelen per scenario inhouden. Een belangrijk onderdeel van het werken met scenario's is duidelijkheid over de besluitvorming. Het kabinet besluit op basis van de wekelijkse duiding van het RIVM van de epidemiologische situatie wanneer wordt op- of afgeschaald naar een ander scenario. Indien het kabinet besluit om een scenario in werking te laten treden, dan geldt voor scholen dat zij de bijbehorende maatregelen zo snel mogelijk invoeren (zowel bij opschaling als bij afschaling), maar uiterlijk binnen één werkweek. Omdat snelle wisselingen in de geldende maatregelen het draagvlak voor naleving sterk verminderen, blijven deze maatregelen vervolgens minimaal twee weken geldig.

Hoeveel ruimte hebben scholen in het kiezen van maatregelen?

Sommige maatregelen zullen, net als in de afgelopen jaren, wettelijk verplicht zijn (zoals het dragen van mondkapjes vanaf een bepaalde leeftijd op bepaalde plaatsen). De meeste maatregelen kennen juridisch gezien de status van een dringend advies en zijn daarmee niet juridisch afdwingbaar of handhaafbaar. Vanwege het grote belang voor de volksgezondheid verwachten we van scholen dat zij zich zoveel mogelijk inspannen om alle maatregelen tot uitvoering te brengen. Omdat iedere school en locatie weer anders is, is er in de uitvoering van de maatregelen vervolgens ruimte voor een eigen invulling. In scenario oranje wordt bijvoorbeeld van scholen verwacht *dat* ze looproutes hanteren, *hoe* ze dat vervolgens implementeren is aan de school.

Aanvullende maatregelen

Bovenop de in deze leidraad beschreven maatregelen hebben scholen/schoolbesturen -net als in de afgelopen jaren- ruimte om aanvullende maatregelen te treffen, afhankelijk van de eigen situatie en context. Bijvoorbeeld omdat er veel personen met een kwetsbare gezondheid in de school zijn. Voor het invoeren van eigen maatregelen geldt een aantal voorwaarden:

1. De aanvullende maatregel moet passen binnen de besluiten die het kabinet heeft genomen.
2. Het bestuur moet de noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit ervan kunnen onderbouwen. Daarbij moet in elk geval de medezeggenschap betrokken worden.

Het bestuur moet ook rekening houden met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de aanvullende maatregel. Bij het handhaven van de aanvullende maatregelen zal de school zorgvuldig de proportionaliteit in acht moet nemen: het belang van (goed) onderwijs voor de leerling – en de leerplichtwet als spiegelbeeld daarvan – weegt immers ook zwaar. Het is daarom belangrijk dat de school hier een goed gesprek over voert met leerlingen, ouders/verzorgers en personeel. In het geval van basisscholen is het van belang om hierover -waar van toepassing- ook nadere afspraken te maken met de BSO.

Vervolgens legt het bestuur in duidelijke taal aan de ouders/verzorgers uit waarom de school tot deze aanvullende maatregel besluit.

Draaiboek per scenario

Het is belangrijk om bij een virusopleving en opschaling naar een 'zwaarder' scenario goed voorbereid te zijn en snel te kunnen handelen. We vragen scholen/schoolbesturen daarom om een vertaalslag van deze leidraad te maken tot een draaiboek per scenario voor hun eigen context en locatie(s). Daarbij wordt -waar nodig en relevant- voor overleg en planning samen opgetrokken met de kinderopvang of vervolgonderwijs.⁴ Het draaiboek wordt vooraf uitgewerkt en afgestemd met de medezeggenschap⁵ en andere interne en externe stakeholders. Ook maken scholen zelf (aanvullende) afspraken met andere partijen in de regio zoals de plaatselijke GGD, gemeente(n), waar landelijke afspraken niet voldoende houvast bieden. Uiterlijk 1 oktober 2022 hebben scholen hun draaiboek voorgelegd aan de medezeggenschap. Bij uitvoering van de plannen wordt zorggedragen voor een goede monitoring van het effect in de praktijk op bovengenoemde zaken.

---

⁴ Op momenten dat leerlingen onderwijs volgen op een mbo locatie of in een (leer)bedrijf worden zij geacht aan de protocollen/richtlijnen te voldoen die op die locatie gelden. Betreft het een vo-locatie (ook van een verticale instelling), dan gelden de regels voor het voortgezet onderwijs. Bepaalde onderwijsactiviteiten, zoals stages, lob-activiteiten en leerwerkplekken vinden buiten het schoolgebouw plaats. Ook voor 'hybride' vormen van onderwijs geldt dat deze voor een deel buiten de school worden gevolgd. Hiervoor geldt ook dat leerlingen worden geacht aan de protocollen/richtlijnen te voldoen die op de betreffende locatie gelden.

⁵ Conform de instemmings- en adviesbevoegdheden zoals vastgelegd in de WMS

Randvoorwaarden

Los van de beschreven scenario's geldt een aantal randvoorwaarden voor de bestrijding van het coronavirus.

Vaccinatie

Als we de scholen open willen houden, dan hebben we ook de verantwoordelijkheid de aanwezigen in deze sector goed te beschermen. Vaccinatie is daarbij een belangrijk instrument.

De vaccinatiestrategie van de Rijksoverheid is er tot nu toe op gericht geweest de mensen met een kwetsbare gezondheid zo snel mogelijk te beschermen tegen ernstige ziekte/overlijden. Het huidige kabinet zet in op een korte reactietijd tussen besluit en start van de vaccinatiecampagne en op een korte doorlooptijd. Dat past bij de nieuwe doelstellingen van het kabinet en de nieuwe fase in het vaccinatiebeleid. Hierdoor kan iedereen die op dat moment in aanmerking komt voor een vaccinatie deze tijdig ontvangen. Dit geldt uiteraard ook voor docenten en leerlingen, voor zover zij op dat moment tot de doelgroep van de campagne behoren.

Testen

In de afgelopen coronajaren zijn zelftesten een effectief instrument gebleken om besmettingen vroegtijdig te signaleren en om verspreiding via het onderwijs in te perken.⁶ De testen worden door de overheid kosteloos verstrekt aan scholen en zijn daarmee laagdrempelig beschikbaar. Het kabinet heeft op 13 juni bekendgemaakt de mogelijkheid tot het kosteloos aanvragen van zelftesten aan het onderwijs tot eind 2022 te continueren, passend bij het dan geldende testadvies (testen bij klachten, preventief testen, of andere vormen van testadvies).⁷ Het is voor de onderwijssector van groot belang dat de laagdrempelige beschikbaarheid van zelftesten voor leerlingen, studenten en (onderwijs)personeel blijft bestaan. Op dit moment zijn zelftesten de primaire methode van testen en zijn de GGD-teststraten afgeschaald. Mocht er in de toekomst opschaling van de GGD-teststraten nodig zijn -bijvoorbeeld door opkomst van een variant die met zelftesten niet goed te detecteren is of anderszins- dan is het van belang dat onderwijsmedewerkers weer met voorrang kunnen worden getest, zoals in de afgelopen jaren ook het geval was.

Wettelijke kaders

In Nederland zijn veel zaken al (bij wet) geregeld waar het gaat om een veilige en gezonde werkomgeving. Werkgevers hebben de verantwoordelijkheid te voorzien in een veilige werkplek. De Arboret blijft onverkort van toepassing (inclusief het opstellen en actualiseren van een RI&E). Te denken valt verder aan het Bouwbesluit en het Burgerlijk Wetboek. Waar nodig beraadt het kabinet zich op aanscherpingen. Bij de implementatie van de maatregelen zoals in de leidraad beschreven is alle geldende wet- en regelgeving onverminderd van kracht (indien niet strijdig met eventuele noodverordeningen of -wetgeving). Hierop zal ook onverkort toezicht worden gehouden.

Communicatie

De inzet van dit plan is om scholen regelruimte te geven binnen de kaders van de scenario's. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor het uitwerken van een draaiboek met maatregelen per scenario, toegespitst op hun eigen context.

De Rijksoverheid communiceert in welke scenario we ons bevinden. De scholen spelen in op hun eigen situatie door de maatregelen met het bijbehorende scenario (kleur) te communiceren naar hun stakeholders, zoals ouders/verzorgers, leerlingen, etc. Ook in de communicatie is het van belang om goed af te stemmen met de kinderopvang of vervolgonderwijs en ouders tijdig te informeren.

De communicatie over de uitleg waarom deze (specifieke) maatregelen worden genomen, is essentieel, ook voor het draagvlak én het naleven van de maatregelen. Het ministerie van OCW faciliteert scholen in de communicatie met communicatiemiddelen over de generieke maatregelen. Deze zijn te vinden in een toolbox op Rijksoverheid.nl.

---

⁶ Oberon Advies en Kohnstamm Instituut, *Monitor zelftesten in onderwijs en kinderopvang – Eindrapport* (september 2021). Zie voor de effectiviteit van zelftesten in het onderwijs, bij verschillende vaccinatiegraden en besmettingsniveaus ook: UMC Utrecht (september 2021), *Derde rapport modellering SARS-CoV-2 infecties in het voortgezet onderwijs* en eerdere studies uit deze reeks.

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2022/06/13/kamerbrief-over-nadere-uitwerking-lange-termijn-aanpak-covid-19/kamerbrief-over-nadere-uitwerking-lange-termijn-aanpak-covid-19.pdf>

3. Maatregelen per scenario

3.1 Preventie

Om het onderwijs zo lang mogelijk open te kunnen houden bij een nieuwe opleving van het coronavirus, is het belangrijk dat preventieve maatregelen in acht worden genomen. De maatregelen in de groene scenario's zijn altijd van toepassing, ook in de ernstigere scenario's.

	Scenario	Standaardmaatregelen (cumulatief)
Preventie	1 – Donkergroen - Basismaatregelen	- Basismaatregelen t.a.v. hygiëne en gezondheid, zoals die samenlevings-breed gelden - Zorgen voor goede ventilatie
	2 – Groen –Basis + extra aandacht personen met kwetsbare gezondheid	- Extra aandacht voor personen met kwetsbare gezondheid

Scenario 1: donkergroen

In scenario donkergroen gelden alleen de basismaatregelen die voor de hele samenleving gelden. In dit scenario zijn er geen specifieke aanvullende maatregelen voor het onderwijs.

Basismaatregelen

Op dit moment zijn de basismaatregelen: handen wassen, hoesten en niezen in de elleboog, blijf thuis bij klachten en doe een (zelf)test, zorg voor voldoende frisse lucht en haal tijdig een vaccin, booster- of herhaalprik. Voor het funderend onderwijs wordt aangesloten bij de algemeen geldende basismaatregelen.

Zorgen voor goede ventilatie

Frisse lucht is gezond en noodzakelijk voor leerlingen en onderwijspersoneel om op school goed te kunnen leren en werken. Goed ventileren draagt bij aan het beperken van de verspreiding van virusdeeltjes. Daarom is het belangrijk dat de ventilatie op alle scholen op orde is. Op 15 juni 2022 hebben schoolbesturen en gemeenten hierover een brief ontvangen van de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs om dit nogmaals onder de aandacht te brengen.

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk om op alle scholen in Nederland docenten en leerlingen een gezonde plek te bieden om te werken en te leren. Door veel scholen en gemeenten is hard gewerkt aan het verbeteren van de ventilatie. Van scholen wordt verwacht dat ze actief werk (blijven) maken van goede ventilatie. Het is dan ook noodzakelijk dat schoolbesturen in beeld hebben hoe de staat van de ventilatie op hun scholen is, dat personeel geïnstrueerd is hoe correct te ventileren met het aanwezige ventilatiesysteem en dat er een plan van aanpak is hoe de ventilatie verbeterd gaat worden als er ingrepen nodig zijn. Wanneer grote investeringen nodig zijn om de ventilatie te verbeteren, overleggen schoolbesturen met gemeenten en prioriteren zij gezamenlijk op basis van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Om scholen te ondersteunen bij goed ventileren heeft de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs:

- geld beschikbaar gesteld om alle lokalen van een CO₂-meter te voorzien. Het CO₂-gehalte in een klaslokaal is namelijk een goede indicator van de mate van luchtverversing.
- ondersteuning voor scholen door Ruimte-OK mogelijk gemaakt. Voor vragen, hulp en advies is zijn experts van dit kenniscentrum voor onderwijshuisvesting beschikbaar via de hulplijn 0800 0224402 en de website www.ventilatiehulp.nl. Deze experts kunnen locatiespecifiek advies en instructies geven. Ook kunnen zij inschatten wat er op de langere termijn aanvullend nodig is om de ventilatie op orde te krijgen. Scholen kunnen daarnaast gebruik maken van de handreiking '[Optimaal Ventileren op scholen](#)' waarin tips en adviezen staan die in elke klas opgehangen kunnen worden.
- €140 miljoen beschikbaar gesteld voor maatwerkoplossingen op het gebied van het verbeteren van de ventilatie in scholen. Deze maatwerkoplossing is op 30 juni 2022 gepubliceerd en op 18 juli 2022 opengesteld. Deze subsidie kan ingezet worden voor enkelvoudige ventilatie-ingrepen en flankerende energiebesparende maatregelen.

Met bovenstaande maatregelen kan in de meeste scholen de ventilatie aanzienlijk verbeterd worden. Tegelijkertijd is een deel van de schoolgebouwen moeilijk aan te passen waardoor simpele ventilatie-ingrepen niet afdoende zijn om te kunnen ventileren volgens de arbo-normen. Van schoolbesturen wordt in die gevallen verwacht dat zij altijd de CO₂-gehaltes meten (in de handreiking "Optimaal Ventileren in de Klas met de CO₂-meter" van Ruimte-OK⁸ kunnen schoolbesturen meer te weten komen over CO₂-signaalwaarden) en advies vragen aan Ruimte-OK. De experts kijken dan hoe met de beschikbare middelen toch zo optimaal mogelijk geventileerd kan worden, welke aanpassingen in het lesrooster nodig zijn of hoe instructie voor het personeel verbeterd kan worden. Waar niet kan worden voldaan aan de ventilatie-eisen -zeker in de zwaardere scenario's- spant het schoolbestuur zich in om naar alternatieven te zoeken. Daarbij is het nadrukkelijke advies om de medezeggenschapsraad te betrekken. In zo'n geval wordt van de gemeente verwacht zo'n gebouw prioriteit te geven binnen het IHP.

De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs onderzoekt daarnaast de ontwikkeling van werkzame innovaties op het gebied van ventilatie en luchtreiniging. Daarbij staat vanzelfsprekend de veiligheid van leerlingen en personeel voorop. De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs is in gesprek met de Inspectie Leefomgeving en Transport en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu om komende winter, wanneer virussen die zich via de lucht verspreiden weer meer voorkomen, de effectiviteit en veiligheid van luchtreinigers vast te stellen. Totdat onomstotelijk vaststaat dat luchtreinigers veilig en effectief zijn, kunnen deze niet gesubsidieerd worden. Daarbij merken experts op dat het reinigen van lucht ventilatie niet kan vervangen maar dat het mogelijk een aanvulling kan zijn.

Naast deze acties wordt ook ingezet op een gezamenlijk communicatie-offensief. In aanvulling op de brede oproep die de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs in juni heeft gedaan zullen schoolbesturen nog voor de zomervakantie worden opgeroepen om scholen klaar te maken voor de komende winter. Ook ontvangen zij informatie over hoe zij gebruik kunnen maken van de maatwerkregeling. Na de zomervakantie volgt een herhaalde oproep om de urgentie te benadrukken en op te roepen tot actie.

Het kabinet erkent dat er -naast ventilatie- onder andere in het licht van de energietransitie meer nodig is om de aanpak van de verouderde voorraad te versnellen en werkt hierop aan een uitwerking. Met de PO-Raad, de VO-raad en de VNG wordt gesproken over een plan van aanpak voor de komende jaren. Maar juist in de voorbereiding op het najaar is het belangrijk dat leerlingen, docenten en ondersteunend personeel op ons allen kunnen rekenen. Alle leerlingen en docenten verdienen immers een gezonde en veilige leer- en werkomgeving.

Scenario 2: groen

In scenario groen gelden alle maatregelen zoals genoemd in scenario donkergroen. Daarnaast gelden enkele maatregelen voor het onderwijs die ook in vele andere sectoren gelden, en die betrekking hebben op het zorgen voor een verantwoorde schoolomgeving voor mensen met een kwetsbare gezondheid.

Extra aandacht voor personen met een kwetsbare gezondheid

Het is van belang om rekening te houden met personen met een kwetsbare gezondheid, die meer risico lopen op ernstige gevolgen van een coronabesmetting.

Personeel

Het schoolbestuur zorgt voor een veilige en gezonde werkplek. Bijvoorbeeld door maatregelen te nemen die de kans op besmetting verminderen. Ook neemt het schoolbestuur extra maatregelen voor kwetsbare werknemers. Op de site van het RIVM staan aandachtspunten voor bescherming van kwetsbare medewerkers.⁹ Indien een medewerker zich extra zorgen maakt, wordt aangeraden om in gesprek te gaan met de schoolleider. Soms is maatwerk nodig, waarbij gekeken wordt naar wat er wel mogelijk is.

Leerlingen

Bij leerlingen kan de vraag ontstaan of het voor hen verstandig is om naar school te gaan, in verband met een kwetsbare gezondheid van zichzelf of een gezinslid. Wanneer een behandelend (kinder-)arts adviseert om een kind niet naar school te laten gaan, ook niet met eventueel extra

⁸ https://www.ruimte-ok.nl/sites/default/files/2022-02/Handreiking_Optimaal_Ventileren_in_de_klas_met_co2-meter.pdf

⁹ Aandachtspunten rondom inzet van onvoldoende beschermde kwetsbare werknemers | LCI richtlijnen (rivm.nl).

beschermende maatregelen, moet worden aangesloten bij de bepalingen die gelden voor leerlingen die vanwege een medische aandoening niet naar school kunnen gaan. Scholen dienen voor deze leerlingen een alternatief onderwijsaanbod te verzorgen. Er is overleg tussen ouders/verzorgers, leerling en school nodig over wat daarin mogelijk is.

Voor wanneer leerlingen (willen) thuisblijven omwille van corona is een [handelingskader](#) opgesteld, met daarin tips, vragen en antwoorden en handreikingen. Wanneer de school en ouders/verzorgers het met elkaar eens zijn over een alternatief onderwijsprogramma, wordt de leerling geacht dat programma daadwerkelijk te volgen. Indien het verplichte onderwijsprogramma (deels) bestaat uit afstandsonderwijs, en een leerling daar niet aan meedoet, dan moeten scholen het ongeoorloofd verzuim melden; de leerplichtambtenaar kan vervolgens contact zoeken met de ouders/verzorgers.

3.2 Interventie

Wanneer er sprake is van een nieuwe virusopleving zullen er in het onderwijs maatregelen getroffen moeten worden om het fysieke onderwijs zo verantwoord mogelijk doorgang te laten vinden. Deze interventies zullen aanvullend zijn op de in de vorige paragraaf beschreven preventieve maatregelen. Er bestaan twee scenario's voor interventie: het oranje scenario en het rode scenario.

	Scenario	Standaardmaatregelen (cumulatief)
Interventie	3 – Oranje Basis + voorzorg + contactbeperkend	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van mondkapjes bij verplaatsing - Gebruik van looproutes - Gespreide pauzes - Waar mogelijk de veilige afstandsnorm hanteren - Geen externen/ouders/verzorgers in de school - Thuiswerken door onderwijspersoneel (in lijn met landelijke richtlijn) - Alleen onderwijsgerelateerde activiteiten
	4 – Rood Verregaand contactbeperkend	<ul style="list-style-type: none"> - Helft van de leerlingen is op school - Intensivering aandacht voor sociale functie van het onderwijs

Scenario 3: oranje

In dit scenario is het de bedoeling de scholen zo verantwoord mogelijk open te houden. Naast de maatregelen in de groene scenario's wordt van scholen verwacht dat zij voorzorgsmaatregelen en contactbeperkende maatregelen treffen.

Voorzorgsmaatregelen

Voorzorgsmaatregelen zijn bedoeld om verspreiding van het virus in de school te voorkomen, maar hebben nog relatief weinig impact op de dagelijkse gang van zaken op school. Het gaat hier om:

Mondkapjes bij verplaatsing

Leerlingen in het vo, leerlingen in het po van de groepen 6, 7 en 8 en alle personeelsleden dragen mondkapjes bij verplaatsing. Op basis van de meest recente inzichten van het RIVM wordt een afweging gemaakt welk soort mondkapje hiervoor geadviseerd wordt.

Looproutes

In de scholen wordt gewerkt met looproutes om het aantal contactmomenten tussen personen te beperken. Dit kan helpen om drukte in gangen te voorkomen. Het is aan de school om een doordachte keuze te maken op welke delen van een locatie deze looproutes nodig en mogelijk zijn.

Gespreide pauzes

Werken met gespreide pauzes beperkt het aantal contactmomenten tussen leerlingen en personeelsleden en kan helpen om drukte in de gangen en kantine te voorkomen. Om die reden worden, waar mogelijk, de pauzes gespreid.

Afstand houden waar mogelijk

Als mensen dicht bij elkaar zijn, kunnen zij het coronavirus sneller aan anderen doorgeven. Het houden van afstand is de afgelopen jaren een belangrijke maatregel geweest om verspreiding van het virus te voorkomen en een veilige werk- en leeromgeving te faciliteren. Daar komt bij dat het houden van afstand een goede mogelijkheid biedt om de gezondheid van kwetsbare personen te beschermen.

Waar mogelijk wordt op school de veilige afstandsnorm gehanteerd tussen volwassenen onderling en tussen volwassenen en leerlingen. Dit is echter niet verplicht. Het aanhouden van een veilige afstandsnorm is in veel onderwijssituaties namelijk praktisch niet mogelijk gebleken. Waar dat het geval is, nemen onderwijsinstellingen aanvullende beschermende maatregelen om de gezondheid van personeel en leerlingen te borgen. Hierbij is speciale aandacht voor kwetsbare groepen.

Contactbeperkende maatregelen

Contactbeperkende maatregelen zijn bedoeld om het aantal contacten flink te beperken en hebben daarmee onvermijdelijk impact op de dagelijkse gang van zaken in de school.

Geen externen en ouders/verzorgers in de school

Externen en ouders/verzorgers komen alleen in de school als het noodzakelijk is voor het primaire onderwijsproces of in het belang van de individuele leerling. Het is aan de school om de afweging te maken wanneer dat van toepassing is.

Scholen wordt gevraagd om in het draaiboek aandacht te besteden aan andere (zoals digitale) manieren om het contact met ouders/verzorgers te (onder)houden.

Thuiswerken door onderwijspersoneel

In dit scenario wordt aangesloten bij het landelijk thuiswerkadvies. Onderwijspersoneel dat geen les geeft, of anderszins in het belang van de leerling niet op school hoeft te zijn, werkt indien mogelijk thuis. Teambijeenkomsten vinden bij voorkeur online plaats.

Alleen onderwijsgerelateerde activiteiten

Alleen onderwijsgerelateerde activiteiten kunnen doorgaan. Het is aan de school om een afweging te maken wat hieronder wordt verstaan. Alles wat normaal gesproken op school gebeurt, maar niet direct bijdraagt aan het primaire proces van lesgeven, kan niet meer in fysieke vorm doorgaan.

Scenario 4: rood

Als blijkt dat we te maken hebben met een virus(variant) waarbij de populatie in de scholen direct gevaar loopt, zoals een variant die juist kinderen/jongeren extra hard treft, dan zal het aantal personen dat tegelijk in de school aanwezig is aanzienlijk moeten worden beperkt.

Het is in dit scenario niet meer mogelijk om alle leerlingen tegelijkertijd naar school te laten gaan. Omdat fysiek naar school gaan voor alle kinderen en jongeren heel belangrijk is, gaan in dit scenario alle leerlingen beurtelings naar school. Daarbij is extra aandacht voor kwetsbare groepen. Uitzonderingsgroepen gaan in dit scenario nog wel volledig fysiek naar school.

Er wordt zoveel als mogelijk afstandsonderwijs gegeven aan leerlingen die niet (volledig) fysiek naar school gaan. Het spreekt voor zich dat scholen daarbij niet aan het onmogelijke worden gehouden.

De maatregelen uit scenario oranje blijven daarbij onverkort van kracht op het moment dat er sprake is van volledig fysiek onderwijs.

Indien het kabinet besluit om het rode scenario voor het funderend onderwijs in werking te laten treden, dan geldt voor scholen dat zij uiterlijk binnen één werkweek overgaan op het onderwijs aan de helft van de leerlingen tegelijkertijd op school. Kunnen de scholen wel weer volledig open, dan wordt weer overgeschakeld naar scenario oranje. Tweewekelijks zal gemonitord worden of scholen weer volledig open kunnen. Het uitgangspunt is dat het funderend onderwijs zo kort mogelijk in het rode scenario zit.

Nadere uitwerking per onderwijssector van dit scenario:

Primair onderwijs:

- De helft van de leerlingen krijgt onderwijs op school en de andere helft van de leerlingen afstandsonderwijs. Het is niet verplicht om hybride onderwijs te verzorgen (combinatie van gelijktijdig fysiek en digitaal onderwijs). Het is bijvoorbeeld ook mogelijk om leerlingen thuiswerkopdrachten mee te geven.
- Leerlingen die onder een uitzonderingsgroep (zie hieronder) vallen, gaan volledig naar school.
- Dit scenario vraagt tijdige en nauwe afstemming met de BSO. Scholen en kinderopvang stemmen bij het opstellen van het draaiboek samen de invulling af, waarbij al stilgestaan wordt bij de aansluiting van de basisschool op de BSO's en vice versa en bij het informeren van ouders hierover. Bij voorkeur gaat de helft van de leerlingen om de dag naar school. Het werken met halve dagen wordt in verband met het beperken van verkeersbewegingen en aansluiting op de BSO sterk afgeraden tenzij dit – op lokaal niveau - volledig ingeregeld kan worden met de kinderopvang en de kinderopvang hier ook expliciet mee instemt.

Voortgezet onderwijs:

- De helft van de leerlingen krijgt onderwijs op school en de andere helft van de leerlingen krijgt afstandsonderwijs. Het is niet verplicht om hybride onderwijs te verzorgen (combinatie van gelijktijdig fysiek en digitaal onderwijs). Het is bijvoorbeeld ook mogelijk om leerlingen thuiswerkopdrachten mee te geven.
- Scholen hebben bijzondere aandacht voor de leerlingen die onder een uitzonderingsgroep vallen.

Nb: Ervaring leert dat specifieke scholen (onder andere in het pro en vmbo bb/kb) met de doelgroepomschrijving van de uitzonderingen soms al op de helft of meer van de leerlingen zit. In dat geval geldt dat het belangrijk is dat alle leerlingen in de gelegenheid worden gesteld om minimaal op twee dagen in de week naar school te gaan.

Uitzonderingen

De ervaring leert dat het belangrijk is dat bepaalde groepen altijd naar school kunnen komen. Het gaat dan om:

- Onderwijsactiviteiten voor leerlingen in een kwetsbare positie (school bepaalt op individuele basis)¹⁰
- Praktijkgerichte en beroepsgerichte onderwijsactiviteiten v(s)o
- Onderwijsactiviteiten voor examenleerlingen v(s)o
- Schoolexamens voor voorexamenleerlingen v(s)o
- Opvang van leerlingen po met in ieder geval één ouder/verzorger in een cruciaal beroep
- Residentieel onderwijs

Intensivering aandacht voor sociale functie van het onderwijs

In dit scenario is extra aandacht nodig voor de sociale functie van het onderwijs. Scholen wordt daarom in dit scenario gevraagd om in het draaiboek uit te werken, welke activiteiten ze ondernemen om aandacht te besteden aan de executieve functies en het sociaal-emotioneel welbevinden van hun leerlingen.

---

¹⁰ Het uitgangspunt is dat de school op individuele basis bepaalt of een leerling zich in een kwetsbare positie bevindt. Waar nodig betreft de school de gemeente. De afgelopen jaren hebben scholen hier veel ervaring mee opgedaan. Bij het bepalen, wordt van scholen bijzondere aandacht gevraagd voor leerlingen in het (v)s, s(b)o en pro en voor nieuwkomers.

Daarnaast wordt ook aandacht gevraagd voor leerlingen:

- met een chronische ziekte en/of handicap;
- met psychiatrische problematiek; met een ontwikkelingsachterstand, waardoor het bijvoorbeeld voor die leerling niet goed mogelijk is om theoretische vakken via afstandsonderwijs te volgen;
- die afhankelijk zijn van opvang in instellingen;
- die in een kwetsbare of mogelijk onveilige (pleeg)gezinssituatie zitten; die vanwege sociale/culturele/economische kwetsbaarheid speciale aandacht behoeven;
- met grote achterstanden of een groot risico daarop, waaronder kleuters met een VE indicatie, kinderen die thuis onvoldoende ondersteuning krijgen of geen rustige ruimte of geen digitale voorzieningen hebben; en
- die bij scholensluitingen buiten beeld raakten of een grote leervertraging hebben opgelopen.

4. Richtinggevende agenda voor een wendbaarder onderwijs

Er zit een enorme veerkracht in het onderwijs, maar de noodzaak om ons vermogen te vergroten om te kunnen reageren op onvoorspelbare verstoringen, zoals een pandemie, is ook zichtbaar geworden. Idealiter wordt voorkomen dat een forse investering als het Nationaal Programma Onderwijs nodig is om leeropbrengsten en het mentale welzijn van leerlingen op peil te houden en te krijgen. Scholen zijn hiervoor primair zelf aan zet om dit te voorkomen. Naast een goede voorbereiding op scenario's en de daarbinnen te nemen maatregelen is daarom ook aanvullende inzet nodig om onderwijskundig beter voorbereid te zijn op nieuwe virusoplevingen. In deze bijlage gaan we in op een aantal beleidsthema's die raakvlakken hebben met het sectorplan en reeds op een andere overlegtafel verder uitgewerkt worden. Waar van toepassing kunnen scholen onderstaande thema's meenemen bij het maken van een vertaalslag van het sectorplan.

In de Hoofdpijnen van de (middel)lange termijn aanpak COVID-19 funderend onderwijs is toegelicht waar in het onderwijssysteem meer ruimte noodzakelijk is op de middellange termijn om (de gevolgen van) COVID-19 op te vangen. Op 20 april, 12 en 25 mei jl. hebben sessies plaatsgevonden met vertegenwoordigende partijen uit het onderwijsveld over de wendbaarheidsagenda.¹¹ Op basis van de aandachtspunten die we in dit kader hebben opgehaald, hebben we de richtinggevende agenda nader aangescherpt. Deze paragraaf licht toe welke stappen worden gezet voor de leerlingenpopulatie die nu in het primair en voortgezet onderwijs zit en wat de gevolgen zijn voor schooljaar 2022/2023.

Fysieke activiteiten zoals open dagen worden beter gespreid over het jaar

Vóór corona organiseerden middelbare scholen vaak één of twee fysieke open dagen, waarbij leerlingen en ouders/verzorgers de sfeer in het gebouw konden proeven en leerlingen en docenten konden spreken. De afgelopen twee jaar hebben laten zien dat de open dagen in januari niet fysiek door konden gaan. Komend schooljaar bestaat opnieuw de kans dat de fysieke open dagen niet door kunnen gaan als we op dat moment in het oranje of rode scenario zitten. Dat geldt zowel voor de open dagen in het funderend onderwijs als voor de open dagen in het mbo en ho. Het is om die reden van belang dat scholen daarop anticiperen en daarnaast een plan B achter de hand hebben. Want de kans is anders aanwezig dat een open dag alleen in een alternatieve vorm of in beperkte samenstelling georganiseerd kan worden.

Van scholen wordt verwacht dat zij fysieke open dagen en dergelijke activiteiten niet meer in de winterperiode organiseren, maar op momenten waarop de kans het grootst is dat deze daadwerkelijk plaats kunnen vinden. Daarbij kan overwogen worden om ze te spreiden over meerdere momenten van het jaar en voor kleinere groepen te organiseren. Hier ligt dus een nadrukkelijke taak voor het onderwijsveld zelf. Ook op andere thema's zijn manieren te bedenken om het onderwijsjaar zo slim mogelijk in te delen. Bij het plannen van onderwijs en toetsen en het indelen van (onderwijs)activiteiten door het jaar heen kunnen scholen rekening houden met de mogelijkheid dat het virus in de herfst en winter weer opleeft. Scholen worden opgeroepen om samen in de regio te kijken welke wijzigingen zij voor dit schooljaar kunnen aanbrengen om ervoor te zorgen dat er de meeste kans is dat scholen dergelijke activiteiten fysiek kunnen blijven organiseren voor leerlingen en hun ouders/verzorgers.

Het vakantierooster van 2022/2023 wordt niet aangepast

We hebben de afgelopen jaren gezien dat de situatie rond corona per seizoen kan veranderen. Dat vraagt van ons dat we de balans vinden tussen vooruitkijken, maar ook niet te vroeg handelen. Want het laatste dat we willen is weer in een noodsituatie komen met grote consequenties voor scholen en leerlingen. Dat is een van de redenen waarom verkend is of het zinvol kan zijn op voorhand vakanties (structureel) anders in te richten en hier advies op te vragen aan het RIVM.

Vanuit het RIVM blijkt hiervoor nu geen duidelijke noodzaak uit gezondheidsperspectief en ook het maatschappelijk debat laat zien dat dit onwenselijk is. Daarom heeft de minister voor primair en voortgezet onderwijs besloten om de vakanties voor het schooljaar 2022/2023 niet aan te passen. Deze blijven conform de data die zijn vastgesteld in de Regeling vaststelling schoolvakanties 2022-2025.¹²

¹¹ VO-raad, PO-Raad, AOb, LAKS, Stichting Platforms VMBO, Ouders & Onderwijs, Voor Werkende Ouders, Sectorraad Praktijkonderwijs, AVS, CNV Onderwijs, FvOv, BOinK, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, Brancheorganisatie Kinderopvang en Sectorraad GO.

¹² Staatscourant 2021, 25317

Scholen hebben extra aandacht voor overgangen en doorstroom

Het is van belang dat het inlopen van leervertraging mogelijk gemaakt wordt met oog voor de inhoudelijke én sociaal-emotionele ontwikkeling van iedere leerling. Het is – zeker wanneer er bij een opleving van het virus sommige leerlingen minder (goed) onderwijs hebben kunnen krijgen - van belang dat er ruimte wordt geboden aan individuele en groepen leerlingen om extra begeleiding te krijgen, bijvoorbeeld via zomer- en lentescholen, maar ook gedurende het schooljaar. Daarnaast zijn scholen in het voortgezet onderwijs in de hoofdlijnen aanpak opgeroepen om dit en komend schooljaar flexibel om te gaan met doorstroom van leerlingen en om leerlingen, die anders zouden blijven zitten, indien dat wenselijk is, substantieel extra tijd te bieden (bijvoorbeeld de bovenbouw havo in drie jaar in plaats van in twee jaar of een verlengde onderbouw).

Algemeen is bekend dat de effecten van genoten onderwijstijd op onderwijsresultaten niet lineair zijn, en niet voor alle groepen leerlingen hetzelfde. Meer onderwijstijd betekent niet automatisch meer of betere leeropbrengsten, en groepen leerlingen die van huis uit minder meekrijgen, zouden meer gebaat kunnen zijn bij meer onderwijstijd dan hun medeleerlingen. Belangrijkste is hoe de onderwijstijd invulling krijgt, en dat is een complex samenspel van factoren en in hoge mate afhankelijk van de leerkracht'. Het variëren in onderwijstijd is een belangrijke knop om de wendbaarheid in het stelsel te vergroten. Om de onderwijsresultaten van leerlingen op peil te krijgen en te houden is voor een deel van de leerlingen immers juist meer tijd nodig. Scholen zetten zich maximaal in om de leervertragingen in te lopen, ook met behulp van de NPO-middelen. Als desondanks een extra jaar in het belang van de leerling is, dan is dat de afweging van de professionals op de school. In de gesprekken met het veld is duidelijk geworden dat een substantieel aantal scholen van deze mogelijkheid gebruik wil gaan maken. Zoals aangekondigd in de hoofdlijnen aanpak op 14 april jl. heeft overleg plaatsgevonden met de Inspectie welke aanvullende positieve prikkels kunnen worden ingebouwd en welke negatieve prikkels al dan niet tijdelijk dienen te worden opgeschort.

Het is in het van belang van leerlingen dat er goed zicht is op de resultaten van het onderwijs op scholen. De afgelopen jaren is dit zicht verminderd doordat vanwege de coronasituatie verschillende resultaten niet beschikbaar zijn gekomen. De inspectie zal het komend schooljaar de onderwijsresultaten (met uitzondering van de eindexamencijfers) dan ook weer meenemen in de kwaliteitsbeoordeling van scholen. Hierbij zal echter rekening gehouden worden met scholen die extra onderwijstijd bieden – bijvoorbeeld in de vorm van een extra leerjaar – aan leerlingen die vanwege corona vertragingen hebben opgelopen. Wanneer scholen kunnen aantonen dat ze dit doen in de vorm van goed onderwijs, dan leidt dit in principe niet tot een negatief kwaliteitsoordeel via een langere doorlooptijd voor leerlingen. De inspectie beziet namelijk het belang van de desbetreffende leerlingen en of de kwaliteit van het onderwijs ermee wordt gediend. Scholen kunnen dit dus met vertrouwen aanbieden als zij ervan overtuigd zijn dat ze hiermee 'een goed verhaal hebben', bijvoorbeeld dat de leerlingen meer tijd nodig hebben om hun potentieel te ontplooiën.¹³

Daarnaast wordt gewerkt aan een structurele agenda op het thema overgangen en doorstroom. Na de zomer worden brieven aan de Tweede Kamer gestuurd over de visie op het thema gelijke kansen (met aandacht voor doorstroom en tussentijdse overstapopties binnen het funderend onderwijs) en de versterking van de beroepskolom (waarin expliciet aandacht zal zijn voor de versterkte inzet op doorlopende leerroutes).

Examens

Een belangrijk uitgangspunt is dat het onderwijs naar een waardevol diploma toe moet leiden, waarmee leerlingen drempelloos kunnen doorstromen naar het vervolgonderwijs. Daarbij speelt het examen een belangrijke rol als ijkpunt binnen het voortgezet onderwijs.

Het draagt bij aan de borging en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, als het door scholen en overheid bewust en gebalanceerd wordt ingezet. Vanaf de zomer communiceren we over verplichte onderdelen in de examenprogramma's en verplichtingen en ruimte vanuit de regelgeving. Daarbij blijven we verwoorden waar het schoolexamen voor staat: schooleigen keuzes waarbij recht wordt gedaan aan een verscheidenheid van leerdoelen, zoals ook vaardigheden, en zetten we in op hulp en voorbeelden bij opstellen van een PTA, door het overzichtelijk op één

---

¹³ Voor leerlingen die naar verwachting anders zouden blijven zitten, biedt de school een programma aan met een langere doorlooptijd. Anders dan bij zittenblijven (waar het programma herhaald wordt, met lage motivatie voor leerlingen tot gevolg), krijgt de leerling extra bagage mee. Dit maakt de kans kleiner dat een leerling later in zijn schoolloopbaan of vervolgonderwijs vastloopt.

website te plaatsen en de bestaande handreikingen en checklists te synchroniseren en eenduidig te ontsluiten.

De lessen die we trekken uit de afgelopen periode om het examenstelsel en het eindexamen vo te verbeteren richting de toekomst, worden komend schooljaar nader in kaart gebracht en zullen leiden tot een bijsturing op de langetermijnvisie op examinering in het voortgezet onderwijs.¹⁴ We voeren hierover nauw overleg met alle organisaties die in de toetsketen zitten: CvTE, Cito, SLO, DUO en Inspectie. Zij adviseren rond beleidsvorming en uitvoering van (lopende) vakvernieuwingen en vraagstukken rond brede innovatie op het gebied toetsing en examinering.

Over de besluitvorming over de examens 2023 (waaronder de staatsexamens) volgt na het zomerreces een brief aan de Tweede Kamer. De organisaties in het onderwijs worden betrokken via de reeds bestaande werkgroep rond de examens.

Afstandsonderwijs

Afgelopen twee jaar hebben scholen waardevolle ervaring opgedaan op het gebied van afstandsonderwijs waarvan het goed is dat deze behouden blijft en benut wordt. Om de continuïteit en de kwaliteit van het onderwijs nog beter te kunnen borgen is het van belang dat scholen deze ervaringen en inzichten een plek geven in hun plannen en beleid van de komende jaren. Het doel is dat scholen optimaal kunnen inspelen op de behoeften van leerlingen en onderwijspersoneel tijdens crisisperiodes (bijvoorbeeld als dit noodzakelijk is in verband met het geldende corona-beleid, waarbij er tijdelijk sprake is van een gedeeltelijke schoolsluiting). Hiervoor hebben zij duidelijkheid nodig over wat werkt en over wat kan en mag. Scholen hebben tijdens de coronacrisis veel geleerd, onder meer over de didactische aspecten van afstandsonderwijs, de benodigde ICT-infrastructuur, het belang van de digitale vaardigheden van docenten en leerlingen en het belang van structurele aandacht voor het welbevinden van leerlingen en docenten. Deze ervaringen van scholen worden, in combinatie met de meest recente wetenschappelijke inzichten over effectief afstandsonderwijs, doorlopend geïnventariseerd en breed gedeeld op lesopafstand.nl. Op deze website is veel informatie beschikbaar die scholen en besturen helpt om keuzes te maken rond flexibel en wendbaar onderwijs en de benodigde ict-infrastructuur, leermiddelen en de docentprofessionalisering die daarvoor nodig is en die past bij hun leerlingpopulatie.¹⁵ Daarnaast kunnen scholen voor praktische hulp bij de inkoop van ICT-middelen gebruik maken van SIVON. Scholen met ondersteuningsvragen rondom docentprofessionalisering kunnen gebruik maken van de handreikingen van Kennisnet. Ook kunnen scholen gebruik maken van het overzichtsartikel van de inspectie met daarin onder meer wetenschappelijke inzichten voor een effectieve inzet van afstandsonderwijs op schoolniveau.¹⁶ Het vooraf afspraken maken met de inspectie over toezicht op afstandsonderwijs kan bij scholen daarnaast onzekerheid wegnemen rond de inzet ervan. We verkennen tevens hoe een digitale variant van het curriculum scholen en leerlingen in geval van nood – en uiteraard onder specifieke condities – kan helpen een goed aanbod te doen in het geval er door overheidswege op afstandsonderwijs dient te worden overgegaan. De lessen uit de huidige pandemie met betrekking tot het verzorgen van onderwijs op afstand helpen scholen om waar mogelijk een zo goed mogelijk alternatief te bieden. De ervaringen die hiermee de afgelopen jaren zijn opgedaan, zijn beschikbaar via onder meer www.lesopafstand.nl en de inspectie van het onderwijs. Voor wat betreft curriculaire ondersteuning, is via <https://leerplaninbeeld.slo.nl/> en <https://www.slo.nl/npo>.

---

¹⁴ Zoals eerder aangekondigd in de hoofdlijnenrapportage gaat het hier onder meer om: Meer ruimte voor scholen bij examinering, bijvoorbeeld door scholen te helpen bij het beter worden in (formatief) toetsen en examineren in de hele bovenbouw, zodat zij bij tussentijds toetsen veel scherper hebben waar een leerling staat en wat er nodig is. Daarnaast helpen we scholen met de ruimte bij het schoolexamen beter te benutten, en kijken we of er meer ruimte is om meer vakken met een schoolexamen af te sluiten. Tegelijkertijd zal ook worden gekeken naar: andere vormen van toetsing bij het eindexamen die recht doen aan de brede ontwikkeling van leerlingen; naar meer ruimte om digitaal te examineren; naar mogelijkheden voor meerdere afnamemomenten; naar hoe leerlingen die maatwerk hebben gekregen kansrijk kunnen overstappen naar het vervolgonderwijs.

¹⁵ Afstandsonderwijs kan ook uitkomst bieden voor uitgevallen leerlingen, zowel bij kort- als langdurig verzuim. In het kader van de verzuim aanpak wordt daarom gewerkt aan een digitale school voor thuiszitters. Hiervoor wordt u voor de zomer nader geïnformeerd.

¹⁶ <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2020/12/24/effectief-afstandsonderwijs>